

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878. Andra Kammaren. N:o 41.

Tisdagen den 16 April.

Kl. 2 e. m.

Herr vice Talmannen ledde i detta sammanträde Kammarens förhandlingar.

§ 1.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda :

Stats-Utskottets utlåtande N:o 12; samt

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts utlåtanden N:is 8 och 9 (i samlingen N:is 25 och 26).

I sammanhang med bordläggningen af dessa ärenden beslöt Kammaren, på derom af Herr vice Talmannen gjord hemställan, att Stats-Utskottets utlåtande N:o 12 skulle till afgörande förekomma Torsdagen den 25 i denna månad och för sådant ändamål å föredragningslistan för Kammarens sammanträde nämnda dag uppföras näst efter de gemensamma omröstningar, hvilka, enligt förut fattadt beslut, då komme att anställas.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden, nemligen :

Stats-Utskottets memorial N:o 52, i anledning af erhållen återremiss å en punkt af Stats-Utskottets utlåtande N:o 9, angående regleringen af utgifterna under Sjette hufvudtiteln;

Samma Utskotts utlåtanden:

N:o 53, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition i fråga om dispositionen af de hittills under kungsgården Tullgarn brukade hemmanen Tullbotorp N:is 1 och 2 samt lägenheten Eriksö ängar; och

N:o 54, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående anvisande af anslag åt Arméförvaltningen för år 1879;

Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 9, angående stämpelpappers-afgiften;

Banko-Utskottets memorial:

N:o 13, i fråga om understöd vid afskeds meddelande åt pappersmästaren vid Riksbankens pappersbruk J. R. Ulander; och

N:o 14, med förslag till omröstningspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga delar af Banko-Utskottets memorial N:o 12, angående ändringar i bankoreglementet och aflöingsstaten för Riksbanken;

Lag-Utskottets utlåtande N:o 32, i anledning af Kongl. Maj:ts nädiga proposition med förslag till förordning angående upphäfvande af Ridderskapet och Adelns rätt att göra utpantning hos sina frälsebönder;

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 6 (i samlingen N:o 27), efter förnyad behandling af väckt förslag om ändringar i gällande författningar rörande sättet för markegångsprisens sättande och deras öfverklagande; samt

Andra Kammarens Femte Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 1 (i samlingen N:o 28), om underdänig skrifvelse angående omarbetande af krigslagarne.

Dessa ärenden skulle sättas främst å den föredragningslista, som för nästa sammanträde komme att upprättas.

§ 3.

Herr *A. Hedin* anmälde en motion, om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande åtgärder till afhjelpande af Jemtlands läns lappbefolknings nödställda belägenhet.

Denna motion, hvarå tecknades ordningsnummern 160, blef på begäran bordlagd.

§ 4.

Herr *P. Staaff* erhöil ledighet från riksdagsgöromålen under 10 dagar från den 22 innevarande månad.

Kammarens ledamöter åtskildes klockan $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem

Gustaf Westdahl.

Lördagen den 20 April.

Kl. 2 e. m.

Herr vice Talmannen ledde i detta sammanträde Kammarens förhandlingar.

§ 1.

Justerades protokollen för den 10, 11 och 13 innevarande månad.

§ 2.

Föredrogs Herr *A. Hedins* på bordet hvilande motion, N:o 160, om skrivelse till Kongl. Maj: rörande åtgärder till afhjelpande af Jemtlands läns lappbefolknings nödställda belägenhet.

*Angående
afhjelpande af
Jemtlands
lappbefolk-
nings nöd-
ställda be-
lägenhet.*

Beträffande denna motion anförde

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Man må beklaga, att en motion så vigtig som denna, som rör förhållandet mellan det nomadiserande folkslaget lapparne och nybyggare med fasta bostäder, framkommit så sent under riksdagen, i synnerhet då den blifvit väckt af en erfaren riksdagsman och en af våra förnämsta litteratörer, som behöft 3 månader för att utkläcka den och nu pretenderar, att Riksdagens båda Kamrar skola under sista månaden af riksdagen framställa ett förslag till underdånig skrivelse i ämnet med någon kraft och verkan. Jag fruktar, att Riksdagen i denna viktiga fråga kan komma att fatta ett förhastadt beslut, som i sig kan innefatta sätser, dem en kommande Riksdag icke skall kunna erkänna. Det vore således ett öfverflödigt besvär om man skulle besvära regeringen med en så lång procedur och dervid i hastigheten troligen framställa sådana grunder som en kommande Riksdag icke skulle kunna godkänna. Vål är det sant, att innevarande Riksdag är den sista i en treårsperiod och att många förändringar kunna komma att ske vid de nya valen till Andra Kammaren nästkommande höst samt att till följd häraf nästkommande Riksdag kan komma att fatta denna sak på ett helt annat sätt än denna Riksdag; men tager man i betraktande de motiv som här i motionen äro framställda, så finnes der icke någon den ringaste skymt af antydan om att under senare tider någon särskild händelse inträffat som kunnat gifva anledning till motionens väckande just nu, utan allt som framgår af motiveringen är af den beskaffenhet att man mycket väl kunnat hafva reda derpå, till och med före Riksdagens början. Motionären har i sin motivering hufvudsakligen stödt sig vid landshöfdingeembetets berättelse och enförfattare

*Angående
afhjelpande af
Jemtlands
lappbefolk-
nings nöd-
ställda be-
lägenhet.
(Forts.)*

som år 1860 utgifvit en broschyr i ämnet. Nu får jag i förbigående omnämna att jag visserligen satt här på förmiddagen och läste genom motionen samt gjorde en del anteckningar, och lade till förvar i min pulpet men att mina anteckningar på ett för mig obegripligt sätt kommit att försvinna, hvarföre jag är nödsakad att ur minnet återkalla hvad de innehöllo.

Mycket afseende har blifvit fästadt vid den förmenta orättvisa, som tillfogats den nomadiserande lappbefolkningen och om man skall tro hvad som många gånger i tidningarne framhållits, så torde man få antaga att motionärens framställning har rätt goda skäl för sig. Men jag beklagar att motionen kommit så sent fram. Frågan är af ganska stor betydelse och skulle verkligen förhållandet vara att dessa nomadiserande lappar i Jemtlands län lidit intrång på sitt område och i sina rättigheter, så tål frågan antagligen en längre undersökning, innan Riksdagen kan besluta en framställning i ämnet.

Motionären har i motionen åberopat bland annat ett intyg af en kronolänsman i orten. Det förundrar mig verkligen att denna tjänsteman icke gifvit dessa upplysningar till landshöfdingen i länet. Med kännedom om den person, som för närvarande bekläder landshöfdingembetet i Jemtlands län, tror jag man kunnat hoppas att denne tagit saken ganska grundligt och undersökt förhållandet samt derefter gjort den framställning, hvartill omständigheterna kunnat föranleda. Frågan hade då kommit till Riksdagen i mycket mera klart och utredt skick och Riksdagen hade derigenom kunnat få en öfverblick af det hela till ledning för sitt omdöme.

Vidare har motionären framhållit den gränslösa orättvisa, som vederfarits lapparne i Sverige i jmförelse med förhållandet i Norge. Han har åberopat rättegångshandlingar, hvaraf skulle framgå att renmossa, som obehörigen blifvit af lappar använd för renarnes behof, blifvit för högt värderad och att domsluten i dylika rättegångar här i Sverige äro särdeles hårda mot i Norge. För min del måste jag tro att vår väl kända, redbara domarecorps och äfven de personer, som verkställa dylika värderingar, fullgöra sina värf med all möjlig redlighet. Jag har ingen anledning antaga att annorlunda skett. I annat fall böra dessa personer ställas i lagligt ansvar för sitt handlingssätt.

Motionären anför äfven att lapparnes område genom afvittringens fortgång och nybyggesväsendet lidit sådant intrång, att de numera ej hafva tillräckligt utrymme för att kunna lifnära sig och sina renar. Men det skulle också vara intressant, om det kunde blifva upplyst huruvida det verkligen är deras egna renar eller om icke — såsom tidningarne för några år sedan berättade — i sjelfva verket mången gång vissa personer hafva ett särskildt dominium öfver renarne. Derom vill jag ej fälla något omdöme, ty jag känner ej till förhållandet, men har anfört detta för att visa det frågan fordrar en något vidlyftigare utredning än här vid Riksdagen kan presteras. Emellertid är detta en strid, som bör beaktas, men att sätta sig in i saken torde ej vara något hastverk. För min del hyser jag lika mycken medömkan för lapparne som någon annan, men å andra sidan vill jag icke heller att denna nomadbefolkning skall göra intrång på andras om-

råde. Således bör verkligen en ganska grundlig undersökning ske, innan dessa förhållanden kunna göras till föremål för statsmakternas pröfning.

Slutligen synes det mig besynnerligt att motionären i sin konklusion begärt hjälp endast åt lappbefolkningen i Jemtlands län. Som bekant finnas lappar äfven uti Norrbottens och Vesterbottens län. Det torde också böra undersökas om det skett lapparne mera rättvisa i de sistnämnda länen än i Jemtlands län, ty icke kan väl gerna förhållandet vara mycket värre i Jemtlands län än i de andra länen. Men motionären klagar äfven öfver att lapparnes antal inom Jemtlands län minskats. Detta kan väl ej härröra från enskilda individer, hvilka söka till att tränga undan lappbefolkningen och icke heller från det allmänna, utan måste väl bero på någon högre makt. Ty icke står det i mensklig makt att hjälpa en sådan sak.

Det är äfven bland motiven framkastadt ett förslag att staten borde inköpa eller exproprieras mark för att lemna till lapparne, på det att dessa skulle få tillräckligt utrymme till betesmark åt renarne. Det skulle, synes mig, taga sig högst besynnerligt ut, om Riksdagen, sedan föregående regeringar föranstaltat derom att genom afvittringen en gräns blifvit utstakad mellan nomadernas och nybyggarnes område, nu i hast komme in till Kongl. Maj:t med begäran att staten måtte inköpa eller exproprieras mark i ändamål att utvidga de nomadiserande lapparnes område. Hvar månede då gränsen blifva? Jag fruktar att, om staten en gång beträdde den vägen, skulle, id en mån lapparnes antal ökas, jemväl pretentionerna ökas, och staten oupphörligt få anskaffa mera mark. Hvarföre ej då genast taga steget fullt ut och exproprieras hela Norrland, för att lemna det till lapparne! Jag tror dock att Riksdagen ej är benägen att följa motionären på den banan, ty kostnaderna blefve säkerligen allt för stora.

Ehuru jag finner saken behjertansvärd och önskar att de förhållanden, motionären vidrört, måtte kunna ordnas på tillfredsställande sätt, anser jag dock saken fordra en mera grundlig undersökning än som nu kan åstadkommas, och då motionen kommit så sent fram, kan jag icke annat än yrka afslag å densamma.

Herr Farup: Herr vice Talman! Mine Herrar! I likhet med föregående talare måste äfven jag i hög grad beklaga att föreliggande motion, som omfattar så viktiga angelägenheter, kommit fram i Riksdagens elfte timma. Besynnerligt nog har motionären ej an gifvit anledningen härtill, ehuru som bekant *den stora fråga*, som i motionen behandlas, icke förskrifver sig från i går, utan från århundraden tillbaka. Jag ämnar deremot icke såsom den föregående talaren yrka afslag å motionen, utan förordar tvärtom på det varmaste att densamma nu måtte af Kammaren handläggas, emedan jag hoppas att, om man också icke straxt skall lyckas komma till något slut, åtminstone de upplysningar, hvilka under frågans behandling kunna framkomma, skola bilda grundvalen för blifvande åtgärder i frågan. Jag har genomläst motionen och måste äfven säga såsom den föregående talaren att densamma på mig gjort ett ganska egendomligt

Angående
afhjelpande af
Jemtlands
lappbefolk-
nings nödstäl-
da
belägenhet.
(Forts.)

Angående
afhjelpande af
Jemtlands
lappbefolk-
nings nödställda
belägenhet.
(Forts.)

intryck. Jag har deri ej funnit lagstiftarens opartiska framställning, utan från början till slut endast advokatens och skriftställarens framställning till förmån för ena parten. I motionen såges att den bofasta befolkningen lidit intrång från lappbefolkningens sida, men der lemnas ej den ringaste upplysning huruvida de, som sålunda gjort intrång hos sina grannar, till dem erlagt ett enda öre i ersättning för intrånget, ehuru, såsom motionären äfven andragit, den motsatta sidan gjort försök att på grund af verkställda syner m. m. verkligen något erhålla. Detta är eget nog och jag anhåller att i det afseendet sedermera få framställa några frågor till motionären.

Jag tror att den jemförelse med de norska förhållandena, motionären gjort, är ganska välbetänkt och lyckligt funnen, ty i vårt grannland äro dessa angelägenheter mycket bättre ordnade än hos oss. Äfven der har i förevarande hänseende svåra strider under århundraden fortgått, men beklagligt nog har motionären endast fäst sig vid de förhållanden, som inträffa under flyttningstiden, men icke uppehållit sig vid de förhållanden mellan lapparne och den bofasta befolkningen, som uppstå, i trakter der lapparne äro mera stationära. Då vidare motionen nästan uteslutande afser förhållandena, sådana de utbildat sig inom det kommitentskap, jag tillhör, har jag i denna omständighet trots mig finna en berättigad anledning att i saken yttra några ord. I den trakt, der jag är bosatt, förekomma inga flyttlappar. De lappar, som der finnas, bo nästan alltid i grannskapet af böndernas skattlagda egor och ehuru motionären låtit påskina att det skulle vara en mycket lätt sak att ordna dessa förhållanden på samma sätt som i Norge, så tror jag för min del att det skall möta stora svårigheter. Ty i Norge förekomma de öfverklagade svårigheterna endast under lapparnes flyttningar, såsom motionären äfven påpekat. Hos oss deremot uppstå svårigheterna deraf att dessa våra plågoandar, dessa våra tyranner ligga öfver oss hela året om. Jag anser således äfven för min del, att denna fråga är brinnande, men likväl med den åtskilnad att lågan, enligt min åsigt, slår åt motsatt håll än det, som motionären angifvit. Innan jag reste upp till Riksdagen, hade jag haft starka påstötningar af mina kommitenter att genom en motion söka på lagstiftningens väg motarbeta de strider och lidanden, som ortens allmoge genom lapparne blifvit underkastad. Flera af Herrarne hafva förmodligen i tidningarne läst en framställning om dessa förhållanden inom vår ort, och äfven sett huru jag blifvit framdragen såsom den der, hvilken tillskyndat lapparne stora förluster. Detta har skett till följd deraf att jag vågat försöket att försvara mig sjelf och äfven hjälpa ortens betryckta allmoge. Det var således motbjudande för mig att väcka någon motion rörande denna sak, emedan det lätteligen kunde se ut som om jag talade i egen sak, till följd hvaraf min framställning i ämnet troligen äfven skulle komma att tillmätas mindre betydelse. Jag tillät mig derföre att hänvisa mina kommitenter att hos ortens högsta myndighet, Konungens Befallningshafvande, föra klagomål, på det att denna myndighet kunde få saken om hand, och jag ansåg, att en framställning från Konungens Befallningshafvande skulle vara af mera vigt än den, som gjordes från en lidande medborgare. Jag af

böjde således motionen. Jag har sedermera erhållit en afskrift af de klagomål, som blifvit anförda hos Konungens Befallningshafvande, och jag skall taga mig friheten att i Kammaren uppläsa denna klagoskrift, på samma gång som jag anhåller, att det Utskott, till hvilket förevarande motion kommer att öfverlemnas, måtte i sitt betänkande intaga klagoskriften likasom en annan handling, hvilken jag innehar, på det att dessa handlingar måtte derigenom komma till Kammarens ledamöters kännedom. Den omnämnda klagoskriften till Konungens Befallningshafvande är af följande lydelse:

*Angående
afhjelpande af
Jemtlands
lappbefolk-
nings nödställda
belägenhet.
(Forts.)*

“Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande uti Jemtlands Län!

Då under sistlidna vår Herr Landshöfdingen och kommandören m. m. G. Asplund af omtanke för vår ort besökte våra nejder, dristade sig några af oss till att framföra vår ödmjuka klagan öfver de svåra lidanden som årligen tillskyndas oss af lapparne, men isynnerhet af renegande grannar derigenom att de med sina renar ohejdadt tränga sig in på våra egor. Sedan dess hafva våra lidanden ingalunda aftagit utan tvärtom dag för dag ökats, hvadan vi härmed i största ödmjukhet och i förening med andra grannar våga att ånyo framföra våra klagomål, ity den nuvarande ställningen är rent af olidlig, såsom hotande vårt bestånd och spridande ofrid och osämja inom samhället, hvarjemte vi icke längre skola kunna bära de tunga skattebördor och onera, som samhället nu ålägger oss, om det icke äfven skall beredas oss möjlighet att skydda vår egendom.

Efter att renarne i trakten på en mindre del när — genom åtgärder som det här icke kan vara plats att närmare framhålla — numera egas af handlande, bönder, tjänstemän, och så vidare, och en stor del af lapparne derigenom blifvit aldeles utarmade och dels underhållas på statens bekostnad, dels föda sig genom betlande, medan en mindre del söker sitt underhåll vid att öfvertaga renar till vård för de nya renegarne, hvilken vård endast går ut på att hålla renarne så nära bygden som möjligt, på samma gång som renarnes antal år från år ökas, så öfversvämmas nu våra egor en stor del af året utaf tallösa renhjordar, och då dessa icke hejdas af vanliga stängsel eller gärdesgårdar, så afbeta och nedtrampa de gräset å våra ängar och vallar, förstöra det uppbergade höet och äfven vår kreatursmossa, så att vi på den senare blifvit nästan aldeles utblottade, och till en stor del måste köpa den från andra ännu förskonade trakter. Alla försök att värja oss hafva hittills varit utan framgång, ty vi kunna aldrig påvisa hvem som är egare af de djur, som göra skadan, hvarvid syn och värdering, som dessutom medförer stor svårighet, der skadan allt jemt undan för undan förvällas, icke förer till något resultat.

Hvad som gör vår belägenhet ännu svårare är att det just är de mäktigaste och rikaste personer inom socknen som drifva denna trafik, dervid de okunniga lapparne lätt låta intala sig att begagnas såsom verktyg och äfven uppläras att för egen räkning kränka vår eganderätt.

Vi känna icke alla de personer som sålunda ega renar, men då det torde utfordras att vi åtminstone nämna en del vid namn, så

Angående
afhjelpande af
Jemtlands
lappfolk-
nings nödställda
belägenhet.
(Forts.)

vilja vi i synnerhet framhålla: Kronolänsmannen P. Olson, Fjerdingsmannen Sven Ström, Handlanden Olof Halfvarsson, Hemmansegarne Måns Johansson, Märten Norberg, Märten Långström i Funäsdalen och Hemmansegarne Sven Svensson, Salomon Svensson, Erik Svensson, Lars Semingsson och Sven Eriksson i Tännäs. Ehuru allmänt känt är att desse och flere ega renar, och de upptaga dem såsom sådana på våra gemensamma egor, der de ock nu vistas, så äro de likväl oätkomliga, ity vi aldrig kunna styrka hvem som eger just de djur, som göra skada, då vi icke känna deras märken, och om det någon gång lyckas oss att binda lapparne till något skadestånd, så ega de inga tillgångar att gälda dem med.

Vårt samhälle skyddas i allmänhet mot rån, stöld, svek och bedrägeri på ett tillfredsställande sätt, men här stå vi försvarslösa, och likväl äro för oss verkningarne ingalunda mindre kännbara, och alldenstund personer, af hvars samhällsställning något bättre kunde väntas, både uppmuntra till och deltaga uti dessa obilliga rättskränkningar, så finna vi vår ställning högst oroande.

Hjelplösa som vi äro, är det under trycket af dessa känslor vi nu ödmjukligen anhålla att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, såsom högsta myndighet inom länet för upprätthållande af allmän ordning och säkerhet, måtte vidtaga åtgärder, som kunna bereda eganderätten nödig helgd äfven inom vår ort, ty vi hvarken kunna eller vilja möta de personer, som jemt störa vår frid, annorlunda än på laglig väg. Tännäs och Funäsdalen i December 1877.

Johannes Johanneson i Tännäs, Ingebrikt Olofsson, P. C. Berg, Östen Hansson i Tännäs, Hans Salomonsson, Christian Christiansson, Olle Hansson i Tännäs, E. Christiansson, Hans Hansson, Sten Bergman, Lars Salomonsson, Jöns Persson, Olle Olofsson i Tännäs, Sven Persson, Hans Olofsson, Erik Pehrsson i Tännäs, Mikel Hansson, Lars Jonsson i Tännäs, J. V. Bedoire såsom innehafvare af Tullverkets hemman, Per Olofsson i Tännäs, Sven Näslund, Olof Halfvarsson, Gullik Olofsson, Jon Olofsson, Jöns Jonsson, Jon Johnsen i Tännäs, Olof Jonsson, Staffan Hansson i Funäsdalen, Per Svensson i Tännäs, Anders Siljeström i Funäsdalen, Erik Johansson i Tännäs, Olof Svensson i Tännäs, Jon Jonsson i Tännäs, Olof Halfvarsson i Tännäs, Olof Ingebrikts-son, Nils Olofsson i Funäsdalen, Jon Ingebriktsen i Tännäs, Johan Olofsson, Hans Hansson, Olle Kristiansson i Tännäs, Erik Olofsson, Sven Halfvarsson i Tännäs.

Att till Konungens Befallningshafvande i Jemtlands län denna dag ingifvits en med förestående lika lydande skrift; intygas.
Östersund å landskansliet den 18 Januari 1878.

K. G. L. Öhrling.

Landskansliet.

Denna klagoskrift är undertecknad af 42 hemmansegare och ärendet är ännu beroende på Konungens Befallningshafvandes pröfning. Jag förmodar, att Konungens Befallningshafvande, icke kan lemna en sådan skrift obeaktad, och jag har ansett, att man borde invänta hvad som kunde komma att göras från detta håll, innan man skulle vara befogad att framkomma med en motion i ämnet.

Det finnes äfven andra omständigheter i förevarande motion, som Utskottet, enligt min åsigt, bör taga i närmare betraktande. Motionen tyckes gå derpå ut, att hemmansegarne inom orten skulle åläggas att hålla 4 alnar höga gärdesgårdar omkring sina höstackar för att skydda dem för lapparnes renar. Ett sådant stadgande kan naturligtvis icke afse annat än att lapparne skulle ega laglig rätt att hafva sina djur på dessas egor, ty annars skulle de icke kunna åläggas stänga för de höstackar, som de upplagt å sina egna gårdar. I detta ämne har lappqvinnan Elisabeth Tomasdotter Kant till Kongl. Maj:t ingifvit en underdånig ansökning och Kongl. Maj:t har ännu icke i ärendet fattat beslut. Således är detta en fråga som icke nu först genom motionen väckes. Den underdåniga ansökningen till Kongl. Maj:t är åtföljd af ett ganska märkligt bevis från ortens kyrkoherde. Detta bevis innehåller, att det endast finnes 5 hushåll af lapparne i trakten, som ega sin goda bergning, då deremot samtliga lapparne utgöra tillsammans 18 hushåll. Det tyckes vara ganska förunderligt att det är endast dessa fem hushåll — vi veta nemligen alla att lapparne nästan uteslutande lefva af den afkastning, som de få af sina renar — som skola nu icke kunna berga sig på samma område, der förut 18 hushåll kunde uppehålla sig och hafva tillräckligt utrymme för sina renar; när 18 hushåll förut haft tillräcklig föda för sina renar på denna trakt, så skola nu fem hushåll icke derstädes hafva det utrymme de behöfva, hvarföre motionären föreslår att man för lapparnes räkning borde exproprierade Lillfjellet och Anåfjellet. Dessa fjell ligga nu händelsevis på min egendom, af hvilken de, geologiskt taladt, utgöra sjelfva kärnan. Det vore sannerligen mycket beqvämt att kunna få dessa fjell exproprierade åt lapparne, så att jag kunde få hafva dem på min egendom hela året om och derigenom blifva tvungen att upprätta stängsel omkring mina höstackar och gården, så vida jag icke ville blifva helt och hållet utsopad, hvilket kanske mest önskas af lapparne. Sådana saker innehålla denna motion.

Jag anhåller att Utskottet måtte jemföra de af motionären omtalade förhållanden med hvad å andra sidan kan yttras och särskildt med de klagomål som jag nyss uppläste och som framkommit från ortens allmoige.

Jag vill icke uppehålla Kammarrens tid längre, emedan jag tror att de illustrationer rörande frågans verkliga beskaffenhet som jag meddelat, kunna vara tillräckliga för Utskottet till en början för att bedöma rätta arten af de påståenden, som motionen innehåller.

Då likväl det är en hufvudsaklig angelägenhet att få frågan utredd i grund och botten, så att den som har skäl till sin klagan kan få rättvisa och att vi en gång må kunna få fred för denna oro, som nu råder, så vill jag, för att bereda Utskottet så många upplysningar

*Angående
afhjelpande af
Jemtlands
lappbefolk-
nings nödställda
behågenhet.
(Forts.)*

*Angående
afhjelpande af
Jemtlands
lappbefolk-
nings nödställda
belägenhet.
(Forts.)*

som möjligt, anhålla att få framställa några frågor till motionären som bör vara särdeles hemmastadd i dessa förhållanden, i synnerhet som han har ansett sig kunna komma fram med en så vigtig motion, som denna i sista timman af Riksdagens sammanvaro och på detta sätt upptaga Riksdagens dyrbara tid.

Han framhåller sålunda i motionen hvilka stora lidanden lapparne hafva underkastats genom inbyggarne i trakten och vill styrka detta med synebetyg som blifvit för honom föredde. Jag skall bedja att dervid få fästa uppmärksamheten på att summorna i dessa syneinstrument utgöra en försvinnande bråkdel af de förluster, som lapparne tillfoga de öfriga inbyggarne i trakten. Likväl skall jag bedja om upplysning om med huru stora belopp lapparne fått ersätta de lidande bönderne?

Dernäst vill jag fråga motionären: huru kan man bevisa att dessa lappar verkligen äro lidande och å andra sidan hvilka medel har den lidande allmogen att försvara sig mot lapparnes inträngande på deras egor? Jag bor på trakten och har försökt att kunna få ersättning för de skador, som lapparne tillfogat mig och andra. Jag har dervid funnit att det knappast är någon möjlighet att oaktadt de största ansträngningar få sin rätt, emedan lapparnes åverkan sker under sådana omständigheter, att våra lagar verkligen icke gifva något skydd. Ingen kan taga på sin ed hvilkens renar det varit som gjort någon viss skada och det är naturligt, ty bland de många tusen renarne, som drivas fram och tillbaka, kan man icke veta hvilka det varit som vid ett visst tillfälle gjort skada. I de flesta fall finnes ingen, mot hvilken man kan vända sig med en stämning, emedan man icke vet hvilken varit egare till de renar, som gjort den skada, som skall åtalas. Endast när lapparne någon gång visa sig trotsiga, eller tvinga sig till, att emot egarens förbud komma in på andras egor, kan man vara i stånd att få bevis emot dem.

Dernäst vill jag fråga motionären, ty jag anser att Utskottet bör veta detta: hafva efter den afvittring, som för omkring 20 år sedan inom provinsen afslutades, och i följd af hvilken lapparne väl känna de områden, hvarå de äro berättigade att vistas med sina renar, de öfriga inbyggarne i trakten gjort intrång på lapparnes områden? Detta ville jag veta. Det har blifvit ett så vanligt talesätt, att säga det nybyggarne gjort intrång på lapparnes områden, men jag får säga att i den trakt, hvarom nu är fråga, finnes intet enda nybygge, utan deremot äro de flesta hemman mera än 100 år gamla, och det är på förhållandet i denna trakt, som motionären stödt sin erfarenhet och derjemte har han stödt sig vid uppgifter, som härledde sig från gamla tider, då lapparne måhända vandrade ända till Falun och Stockholm, hvilket numera icke sker.

Då motionären nu väckt förslag om exproprierande af mark till förmån för dessa fem hushåll, som ännu ega några renar, så skulle jag bra gerna vilja veta, huru stort område af mina egor han vill hafva exproprieradt, så att jag dagligen skall hafva nöjet att se min gård genomströfvad af lappar och renar. Denna fråga skulle jag vilja hafva besvarad på det att Utskottet måtte få någon ledning vid

sakens bedömande. Emellertid är det så långt ifrån att jag skulle vilja att frågan qväfdes, att ingen hellre än jag önskar framgång åt densamma, och jag tager mig i följd häraf friheten att föreslå, det motionen måtte remitteras till Fjerde Tillfälliga Utskottet, der motionären sjelf har plats, hvarigenom han kan komma i tillfälle att lemna alla de upplysningar, som kunde tjena till frågans utredning.

*Angående
afhjelpande af
Jemtlands
lappbefolk-
nings nödställda
belägenhet.
(Forts.)*

Herr Axell: Det var med synnerligt stor glädje och tillfredsställelse, som jag erfor att den siste talaren påyrkade remiss af motionen och icke, i likhet med den talare, som först hade ordet, tillstyrkte att motionen för närvarande ej skulle föranleda till någon åtgärd från Kammarens sida. Jag har icke, såsom den siste talaren, varit i tillfälle att tillbringa en stor del af mitt lif i de trakter, der den befolkning, hvarom här är fråga, har sitt tillhåll. Men jag har åtskilliga somrar vistats bland Jemtlands och Herjeådalens fjell och derunder såväl i lapparnes kåtor som i nybyggarnes stugor ofta åhört berättelser om de strider, som under långliga tider pågått emellan ättlingarne af den folkras, som ursprungligen innehade vårt land, och dem, som sedermera efter hand utträngt denna ras. Jag vill ingalunda upphäfv mig till domare öfver hvad som i detta hänseende kan hafva skäl för sig eller icke, men det vågar jag säga, att lapparnes klagomål öfver den behandling, de rönte af sina grannar, föreföllo åtminstone mig så gripande i sin storhet och sanning, att jag gaf mig sjelf det löfte att, så snart tillfälle dertill bereddes mig, uppträda till försvar för detta, vi måste erkänna det, undertryckta folk. Motionen i fråga må vara sent väckt, den innehåller måhända icke allt hvad som skulle kunna sägas i detta ämne, men af densamma framgår dock en sak, nemligen att den lappska befolkning, som motionen afser, befinner sig i ytterst svåra omständigheter, för hvilka svenska staten bär den förnämsta skulden. Häraf följer äfven att det är svenska staten, som det i första rummet tillkommer att tillse huru en förbättring må kunna åstadkommas i lapparnes nuvarande belägenhet. Måhända kan det äfven erkännas att nybyggarne vid förfäktandet af sina rättigheter i åtskilliga fall gått nog hårdhänt till väga. I alla händelser anser jag, att en närmare utredning af förhållandena är af nöden, och i likhet med den föregående talaren vågar jag kalla denna fråga en brinnande fråga. Motionen må tyckas hafva framkommit något sent på Riksdagen, men då motionären icke ifrågasatt annat än en skrifvelse till Kongl. Maj:t och en sådan naturligtvis kommer att hafva till följd en utredning i ämnet, kan jag icke finna, att herr Per Nilssons i Espö invändning att en grundligare undersökning af förhållandena, än tiden medgifver borde föregå skrifvelsen, på det att Riksdagens åtgärd i saken icke måtte blifva blott och bart ett hastverk, utgör ett tillräckligt skäl för att motionen nu icke bör öfverlemnas till vidare behandling af vederbörligt utskott. Det blir ju sedermera Kongl. Maj:ts sak att egna frågan all den uppmärksamhet, som den är förtjent utaf. Samme talare yttrade att förhållandena gestaltade sig olika allt eftersom det vore fråga om lappar, hvilka hade egna renar eller sådane, som skötte andras. För min del kan

*Angående
afhjelpande af
Jemtlands
lappbefolk-
ninge nödställda
belägenhet.
(Forts.)*

jag icke se annat än att, då lapparne äro hänvisade att för sitt uppehålle föra ett nomadiskt lefnadssätt, deras behof af härför tillräckligt stora marker bör tillgodoses, lika väl om de nomadisera med egna eller andras renar. Herr Farup lät undfalla sig hårda ord, då han talade om det tyranni och det förtryck, hvarför nybyggarne skulle vara utsatta från lapparnes sida. Det kan väl hända att, om man ser saken endast från en sida, dessa ord äro i någon mån berättigade, Men de förefalla mig dock icke så litet öfverdrifna, då jag betänker, att de "förtryckta" utgöra sjelfva den öfverväldigande majoriteten, och jag tror att, om man får sätta någon tillit till hvad som berättats, tillfällen icke saknats, då denna majoritet vetat att till och med med bössor och våld häfda sina rättigheter. Och om än detta för närvarande icke är fallet, är dock i alla händelser vårt förhållande till denna folktras sådant, att vi icke utan risk att drabbas af den gudomliga rättvisan kunna undgå att något lyssna till dess klagomål.

Jag anhåller att motionen måtte remitteras till Fjerde tillfälliga Utskottet.

Herr Hedin: Herr Talman! Jag deltagar lifligt i det missöde som drabbat den förste ärade talaren derigenom att hans anteckningar på outransakligt sätt försvunnit, men den smärta, jag deröfver kände, mildrades betydligt, då under fortgången af hans föredrag jag märkte att förlusten icke var så stor, som jag fruktat, emedan denna omständighet ingalunda förhindrade samme talare att vara både lärd och qvick. Lärd, då han underrättade motionären derom, att det finnes lappar bosatte i andra delar af Norrland än Jemtlands län, eller den landsdel, hvarom i min motion är fråga. Med denna upplysning fann han anledning att förbinda en till mig stäld förfrågan, hvarföre jag icke med mitt förslag omfattar äfven de utom Jemtland boende lapparne, hvarpå jag vill gifva det enkla svaret att någon anledning att göra deras förhållanden till föremål för framställning nu icke förelåg.

Jag sade, att förlusten af de värdefulla anteckningarna ej heller hindrade talaren att vara qvick, då han antydde att konsekvensen af mitt förslag vore, såsom orden föllo, att man skulle expropriera hela Norrland.

Hvad vidare beträffar hans allvarliga bekymmer deröfver att för kort tid af Riksdagen nu återstår för att handlägga detta ärende, så ber jag att få hemställa huruvida icke, då det ännu återstår en månad af den tid, Riksdagen brukar vara tillsammans, det tillfälliga Utskott, till hvilket ärendet blir öfverlemnadt, hvilket Utskott, i egenskap af sådant, icke är öfverhopadt med arbete, om ock dess ledamöter skulle få deltaga i ganska täta sammanträden i Kamrarne, skulle kunna på några veckors tid sätta sig så pass in i frågan att detsamma kan bilda sig ett omdöme derom, huruvida den fråga, som blifvit af motionären väckt, kan förtjena att af Riksdagen rekommenderas till Kongl. Maj:ts uppmärksamhet.

Samme talare yttrade också att det vore enklare och riktigare att landshöfdingen inom länet, till hvilken han uttalade ett stort förtroende, måtte taga denna frågas vidare utredning om hand. Jag har

likväl icke förut hört denne talare söka afböja vidtagande af åtgärder från Riksdagens sida i något ämne med det skälet att saken borde öfverlemnas å de administrativa myndigheterna eller att han fordrat det dessa skulle genom sitt initiativ befria Riksdagen från besväret att göra framställningar till Kongl. Maj:t.

Den andre talaren i ordningen fann lämpligt att karakterisera min motion såsom en advokatorisk framställning till förmån för blott den ena parten. Jag skulle hafva tagit mig detta yttrande mera nära än jag i sjelfva verket gjorde, om icke samme talare brådskat med att konstituera sig sjelf till motpart i frågan, då han fann lämpligt att beteckna dessa arma lappar, boende inom det län han tillhör, med orden "plågoandar" och "tyranner", och derjemte, utom det att han sålunda konstituerade sig till part i saken, hvilket jag ansåg något för hastigt, äfven med den mest besynnerliga uppfattning af Riksdagsordningen framträdde såsom åklagare mot ett antal namngifne personer, då han uppläste den anklagelseskrift som vi nyss fingro åhöra. Derföre skall jag med mycket lugn bära beskyllningen för advokatyr. Jag finner mig ega ännu en anledning att tro, det talaren med detta yttrande icke menat så allvarligt, emedan jag erinrar mig, hurusom han förra året, då i denna Kammare frågan förevar om en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om tillsättande af en komité för ordnande af bränvinslagstiftningen, fälde ett yttrande, som enligt hvad jag sedan funnit af det tryckta protokollet, icke får tagas efter orden.

Talaren ville derjemte åstadkomma det intryck att han mycket noga gått igenom den motion jag framlagt. Jag beklagar att han antingen icke gjort detta eller ock grundligen missförstått mig. Jag har åberopat ett Kongl. Bref, som ålägger nybyggarna att hålla så eller så beskaffad stängsel omkring sina höstackar. Detta har talaren emellertid läst såsom om jag skulle hafva påyrkat det hvarje egendomsegare skulle vara skyldig att uppföra 4 alnar hög stängsel omkring sina egor.

Jag har i allmänna ordalag och med exempel, hemtade från Norge, sökt visa befogenheten af mitt förslag att genom expropriation anskaffa tillräckligt stort utrymme för lapparne och deras renar. Detta har emellertid den ärade talaren så förstått, som om jag ifrågasatt att för nämnda ändamål skulle exproprieras en högst betydlig och för honom vigtig del af hans egendom. Hans kritik af motionen skulle säkerligen hafva vunnit, om han tagit närmare reda på dess verkliga innehåll. Slutligen kan jag icke underlåta att påpeka det egendomliga deruti att talaren fann lämpligt att interpellera mig genom att framställa åtskilliga frågor till besvarande. Jag finner dock ej lämpligt att ingå i vidare svaromål på denna interpellation än att säga, att om den värde talaren närmare öfvervägt frågornas beskaffenhet, de troligtvis hade uteblifvit. Beträffande hans fråga t. ex. om jag ansåge att, sedan afvittringarne vunnit laga kraft, något intrång skett på lapparnes område, så har jag ju redan i min motion förklarat att jag anser just dessa på laglig väg tillkomna afvittringar hafva utöfvat ett onödigt och orättvist intrång på lapparnes område. När talaren icke kan skilja emellan ett sådant påstående och den frågan, huruvida intrång sedermera skett på det genom dessa afvitt-

*Angående
afhjelpande af
Jemtlands
lappbefolk-
nings nödställda
belägenhet.
(Forts.)*

Angående ringar uppkomna område, kan jag lemna hans öfriga frågor likasom afhjelpande af hela hans kritik af motionen utan vidare afseende.
Jemtlands lappbefolkningsnödståldas belägenhet.

(Forts.)

Herr Farup: Jag skall be att få yttra endast några få ord. Den näst siste talaren har skarpt kritiserat mig för det jag i mitt förra anförande begagnade orden tyranni och förtryck. Jag vågar med anledning häraf hemställa till er, mine Herrar, huruvida jag icke har skäl att tala om tyranni, då jag sett tusentals renar förstöra den egendom, som jag med kostnad, svett och möda förvärfvat och sedan uppodlat, utan att någon möjlighet för mig funnits att förhindra eller afhjelpa denna förstörelse. Jag frågar er, mine Herrar, som äro jordbrukare, vare sig I ären bosatte i Skåne, Vestergötland, eller Östergötland, jag frågar er, hvad I skullen säga, i fall edra, kanske med stora uppoffringar förvärfvade egendomar förstördes, utan att I kunden förekomma det eller haden utsigt att erhålla någon upprättelse därför? En föregående talare framhöll de intryck, som han under sina resor i fjellbygderna erfarit af lapparnes berättelser om sitt förtryckta tillstånd. Afven jag har känt mig tilltalad af dessa berättelser, och ehuru jag i 22 års tid vistats ibland lapparne är det först på senare tiden, som det goda förhållande blifvit stördt, hvilket jag förut vetat bevara genom undfallenhet och tillmötesgående. Men de, som låta sitt omdöme påverkas af känslan, glömma så lätt att lapparne äro bundne vid fjelltrakterna, emedan renen, utan hvilken de icke skulle kunna existera, hos oss endast kan lefva i dessa trakter. Det är med lappen och renen, som med fjellripan, att han icke kan trifvas annorstädes än bland fjellen, och under sådana förhållanden kan ju lappens tillstånd icke kallas så särdeles ömmande.

Den värde motionären påstod att jag icke tillräckligt satt mig in i hans motion, emedan jag yttrade att med den jord, hvars expropriation han föreslagit, afsågs en betydande del af min egendom. Jag har tvärtom med särdeles stor uppmärksamhet genomläst motionen och vågar hemställa till de Herrar, hvilka möjligen komma att såsom Utskottsledamöter taga frågans närmare utredning om hand, huruvida man icke af motionen får det intryck, att en stor del af den mark, som skulle exproprieras, ligger på mitt område. Med denna beskyllning har motionären ansett sig kunna framkomma, väl vetande att det här i Kammaren icke finnes någon mer än jag, som är bekant med lokalförhållandena.

Motionären har vidare i sin motion på ett högst besynnerligt, jag kan nästan säga beklagligt sätt framhållit, hurusom de "arma varelserna" genom omständigheternas makt tvingades att blifva lagbrytare. Det förefaller mig som om motionären bort betänka sig två gånger, innan han låtit något sådant inflyta i motionen, och här kan jag verkligen med skäl på honom tillämpa de ord, han använde om mig, nemligen att han icke menat hvad han sade; tyvärr har han dock skrivit det. Slutligen vill jag fästa mig vid motionärens anmärkning mot mig, att jag här i strid mot grundlagens bud uppträdt såsom åklagare mot ett visst antal namngifne personer. Jag får då erinra honom om att jag endast uppläste en officiel handling, och om i den-

samma förekommo namnen på åtskilliga personer, är det icke mitt fel. Jag tror att, då man skall återgifva något, man bör göra det i dess helhet och icke i stympad form för att, likasom motionären, med beagnande af sin skriftställaretalang, framkalla en viss sensation.

Jag anbefaller på det lifligaste motionen till Utskottets behandling.

*Angående
afhjelpande af
Jemtlands
lappbefolk-
nings nödställda
belägenhet.
(Forts.)*

Herr Per Nilsson i Espö: Då jag icke funnit något understöd i mitt yrkande, vill jag gerna afstå från detsamma, och får på samma gång förklara, att jag lika mycket som någon annan önskar frågans framgång och att ingen skulle glädja sig mera än jag, om det Utskott, som får frågans utredning om hand, kan åstadkomma en sådan på ett tillfredsställande sätt.

Medan jag nu har ordet, vill jag emellertid i förbigående omnämna en sak, som icke är ovanlig i den provins, jag tillhör. Som bekant, finnes det der åtskilliga personer, som på sina egendomar underhålla en mängd rådjur. Icke så sällan inträffar det att dessa djur intränga på andras närbelägna egor samt nedtrampa och förstöra deras rågar. Om nu den, hvars egor sålunda hotas med förödelse, söker förekomma detta genom att döda rådjuren, blir han därför fäld till böter. Vill han åter, sedan skadan är skedd, utkräffa ersättning af rådjurens egare, är detta i de flesta fall icke möjligt, emedan det vanligtvis icke låter sig göra att utröna hvem som är djurens egare. Den, som lidit skadan, får således i alla händelser finna sig deri.

Som sagdt, jag skall icke motsätta mig motionens remitterande till vederbörligt Utskott, men det vill jag dock ännu en gång framhålla, att den tid, som återstår af denna riksdag, är alldeles för kort för frågans ordentliga utredning. Ty en månad är därför alldeles för litet, då motionären behöft tre månader för att framkomma med motionen, och detta oakadt ingen ny omständighet under denna tid tillkommit, som gjort att motionen icke lika väl kunnat väckas vid Riksdagens början.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, beslöt Kammaren hänvisa den ifrågavarande motionen till sitt fjerde Tillfälliga Utskott.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:

Stats-Utskottets memorial N:o 52 samt utlåtanden N:is 53 och 54;

Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 9; och

Banko-Utskottets memorial N:o 13.

§ 4.

Vid föredragning dernäst af Banko-Utskottets memorial N:o 14, med förslag till omröstningspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga delar af Banko-Utskottets memorial N:o

12, angående ändringar i bankoreglementet och aflöningsstaten för Riksbanken, godkände Kammaren de i förstnämnda memorial föreslagna omröstningspropositioner.

§ 5.

Föredrogos och bordlades ånyo:
Lag-Utskottets utlåtande N:o 32;
Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 6 (i samlingen N:o 27); samt
Andra Kammarens Femte Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 1 (i samlingen N:o 28), om underdånig skrifvelse angående omarbetning af krigslagarne.

I sammanhang med bordläggningen af dessa ärenden yttrade

Herr Key: Jag tillåter mig vördsamt anhålla, att detta betänkande måtte på föredragningslistan uppföras näst efter Stats-Utskottets utlåtande N:o 12, angående reglering af utgifterna under riksstatens Nionde hufvudtitel.

Herr Jöns Rundbäck: Då i dag till Kamrarne inkommit Konstitutions-Utskottets ännu icke bordlagda betänkande N:o 10 i anledning af väckt motiou om ändring af 87 § Regeringsformen angående Riksdagens rätt att få med Konungen deltaga i krigslagstiftningen, samt jag anser att god ordning bjuder, att detta betänkande må förekomma till behandling före det Tillfälliga Utskottets betänkande, hvarom Herr Key nyss väckte förslag, så tillåter jag mig anhålla att Kammaren icke måtte fatta beslut om en sådan dagordning, som den af Herr Key i fråga satta. Då, som sagt, Konstitutions-Utskottets förenämnda betänkande ännu icke blifvit bordlagdt, så kan jag naturligtvis icke göra något särskildt yrkande, utan inskränker mig till en anhållan att den för närvarande bestämda ordningen för ärendenas behandling måtte iakttagas.

Herr Key: Jag kan icke förstå hvad den siste talaren menade då han sade att det skulle höra till "god ordning" att behandla Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 10 före det nu bordlagda Tillfälliga Utskottets betänkande. Båda behandla visserligen frågor angående krigslagarne, men beröra så vidt skilda föremål inom detta lagstiftningsområde, att de alltför väl kunna diskuteras oberoende af hvarandra. Jag kan således icke uppfatta Herr Rundbäckes mening annorlunda än att han anser det vara en honnörssak att ett betänkande från ett ständigt Utskott bör behandlas före ett Tillfälligt Utskotts utlåtande; men då nu Tillfälliga Utskottets N:o 5 utlåtande blifvit förr färdigt än Konstitutions-Utskottets förenämnda betänkande, så torde det väl ock få anses lämpligt att detsamma jemväl förr förekommer till behandling, så mycket hellre som den fråga, Konstitutions-Utskottets betänkande afhandlar, bör enligt riksdagsordningen "såvidt ske kan" afgöras samtidigt af båda Kamrarne under det att det Till-

fälliga Utskottets betänkande ju skall här först förekomma och afgöras, innan det kan Medkammaren delgifvas. Jag tror att det vore mycket väl, om vi kunde afhandla frågan om den del af krigslagarna, som beröres i Tillfälliga Utskottets betänkande, innan den stora härordningsfrågan förekommer. Och jag har anledning tro att betänkandet angående nämnda fråga skall inkomma den 26 eller 27 innevarande månad.

Häruti förenade sig Herr *Nils Pettersson*.

Herr Berg: Jag vill endast tillkännagifva att jag instämmer i det af Herr Key framställda yrkande. Jag tror icke, att förslaget till ändring i grundlagen rörande krigslagarnes natur af kriminallag eller icke kriminallag har något inflytande på den fråga, hvarom Tillfälliga Utskottets betänkande handlar. Och då, på sätt Herr Key erinrat, frågan först sedan den blifvit behandlad af Andra Kammararen kan efter föregående ytterligare utskottsbehandling förekomma i Medkammaren, synes mig vid sådant förhållande och med hänsyn dertill att det nu är så långt lidet på riksdagen, giltig anledning förefinnas att låta ärendet, så fort ske kan, blifva föremål för handläggning.

Herr Jöns Rundbäck: Jag skall icke synnerligen strängt hålla på mitt första yrkande, eller göra ett bifall dertill till en honnörssak; men det förefaller mig egendomligt, om, då det här gäller en och samma sak, ehuru olika sätt för dess behandling, Kamrarne först skulle fatta beslut om en skrifvelse, på sätt Tillfälliga Utskottet föreslagit. Under förutsättning, att båda Kamrarne skulle enas om att bifalla Konstitutions-Utskottets hemställan, så får ju frågan en helt annan gestalt, enär man vid nästa riksdag, i händelse Konstitutions-Utskottets förslag då antages till lag, får en ny form för sättet att stifta krigslag. Att samtidigt göra en sådan ändring i grundlagen och aflåta en sådan skrifvelse som Tillfälliga Utskottet föreslagit synes mig derföre olämpligt, men något hinder dertför finnes naturligtvis icke.

Öfverläggningen förklarades slutad; hvarefter Kammararen, med bifall till Herr Keys derom gjorda framställning, beslöt, att dess Femte Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 1 skulle till afgörande förekomma näst efter Stats-Utskottets utlåtande N:o 12, hvilket senare, enligt förut fattadt beslut, komme att företagas till behandling i sammanträdet nästa torsdag den 25 i denna månad.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden, nemligen:

Konstitutions-Utskottets utlåtanden:

N:o 10, i anledning af väckt motion om ändring i § 87 Regeringsformen och § 42 Riksdagsordningen; och

N:o 11, i anledning af väckt motion om ändring i § 9 Riksdagsordningen;

Sammansatta Stats- och Lag-Utskottets utlåtande N:o 2, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandlingen af Utskottets utlåtande N:o 1, angående förändrad reglering af skjutsväsendet, samt

Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 33, i anledning af väckt motion om upphäfvande af det i kommunallagarne för vissa embets- och tjenstemän stadgade hinder att bekläda vissa kommunala förtroendebefattningar;

N:o 34, i anledning af återremiss af Utskottets utlåtande N:o 20, med förslag om tillägg till gällande föreskrifter om aktiebolag; och

N:o 35, i anledning af väckta motioner om ändring i den kommunala rösträtten och dermed i sammanhang stående frågor.

Dessa ärenden skulle sättas främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 7.

Föredrogs och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 14, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående antagande af en för alla orter inom riket gemensam tidsberäkning.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr *S. Axell* under 8 dagar från och med den 23 April
och Herr *P. Nilsson* i Vittjerf " 14 " " " " 16 Maj.

Äfvenledes biföll Kammaren en af Herr *P. Staaff* gjord framställning derom, att den honom förut beviljade ledighet från riksdagsgöromålen under 10 dagar från den 22 innevarande April i stället finge räknas från och med den 26 i samma månad.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 4 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.